

HỌC PHẦN

TRIẾT HỌC MÁC - LÊNIN

CHỦ NGHĨA DUY VẬT BIỆN CHỨNG VẬT CHẤT VÀ Ý THỨC

(Slide này có thể được sử dụng cho quá trình tự học của sinh viên)

Chương 2

CHỦ NGHĨA DUY VẬT BIỆN CHỨNG

2.1. VẬT CHẤT VÀ Ý THỨC

2.2. PHÉP BIỆN CHỨNG DUY VẬT

2.3. LÝ LUẬN NHẬN THỨC

2.1. VẬT CHẤT VÀ Ý THỨC

2.1.1. Vật chất và các phương thức tồn tại của vật chất

2.1.2. Nguồn gốc, bản chất và kết cấu của ý thức

2.1.3. Mối quan hệ giữa vật chất và ý thức

2.1.1. Vật chất và các phương thức tồn tại của vật chất

2.1.1. VẬT CHẤT VÀ CÁC PHƯƠNG THỨC TỒN TẠI CỦA VẬT CHẤT

a

Quan niệm của chủ nghĩa duy tâm và chủ nghĩa duy vật trước Mác về phạm trù vật chất

b

Cuộc cách mạng trong khoa học tự nhiên cuối thế kỷ XIX, đầu thế kỷ XX và sự phá sản các quan điểm duy vật siêu hình về vật chất

c

Quan niệm của chủ nghĩa Mác - Lênin về vật chất

d

Phương thức và hình thức tồn tại của vật chất

e

Tính thống nhất vật chất của thế giới

* **VẬN ĐỘNG**

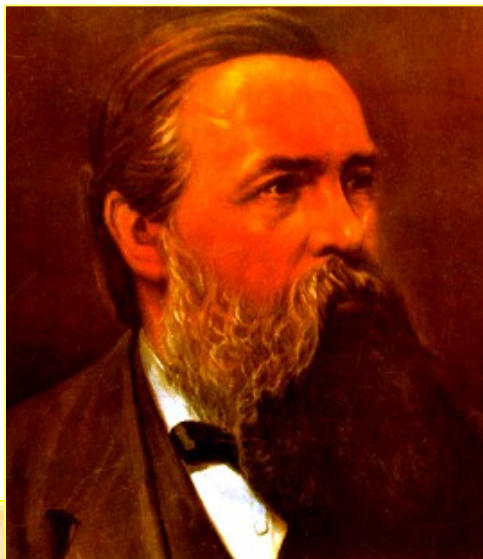
d. Phương thức và hình thức tồn tại của vật chất

Quan điểm duy vật biện chứng về vận động

- Vận động là mọi sự biến đổi nói chung.

“Vận động hiểu theo nghĩa chung nhất (...) bao gồm tất cả mọi sự thay đổi và mọi quá trình diễn ra trong vũ trụ, kể từ sự thay đổi vị trí đơn giản cho đến tư duy”.

*C.Mác và Ph. Ăngghen Toàn tập
NXB Chính trị Quốc gia
Hà Nội, 2004, T20, tr 519*

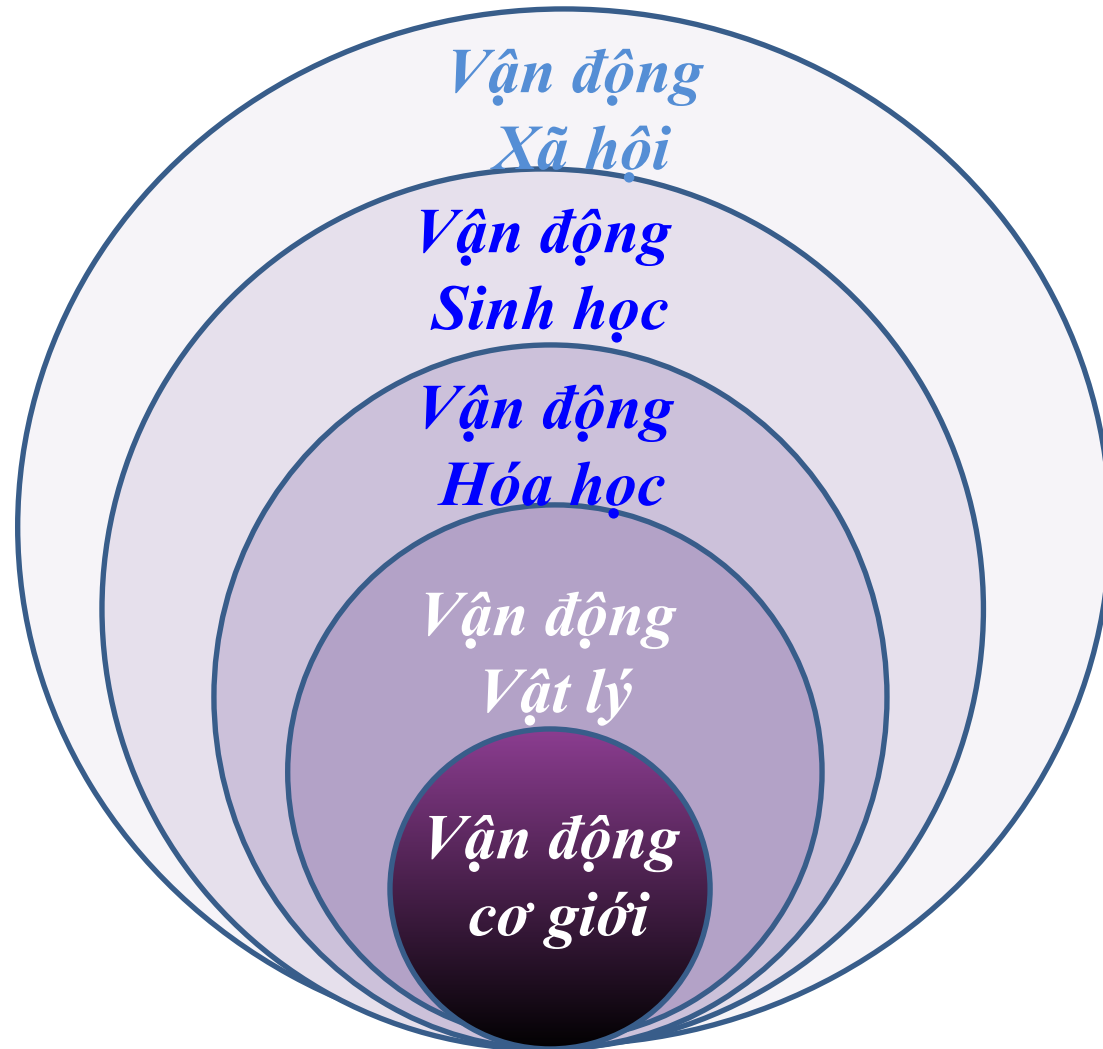
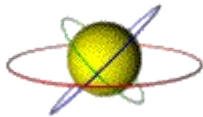
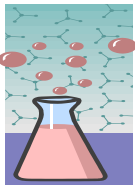
BIÊN CHỨNG
CỦA TỰ NHIÊN
(Tái bản)

Quan điểm duy vật biện chứng về vận động

“Vận động là thuộc tính cố hữu của vật chất”, “là phương thức tồn tại của vật chất”.

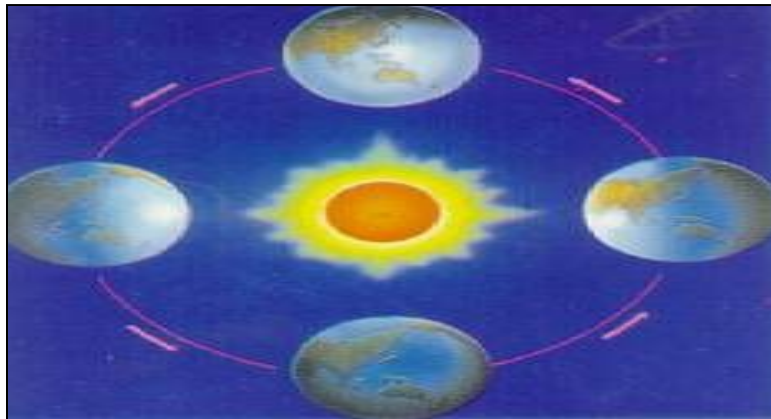
- Vận động của vật chất là sự tự thân vận động.
- Vận động của vật chất không tự sinh ra, cũng không tự mất đi.

Các hình thức vận động cơ bản của vật chất

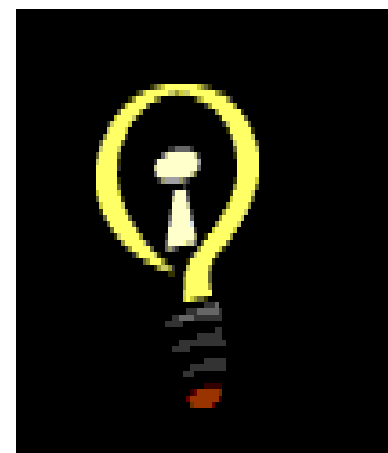
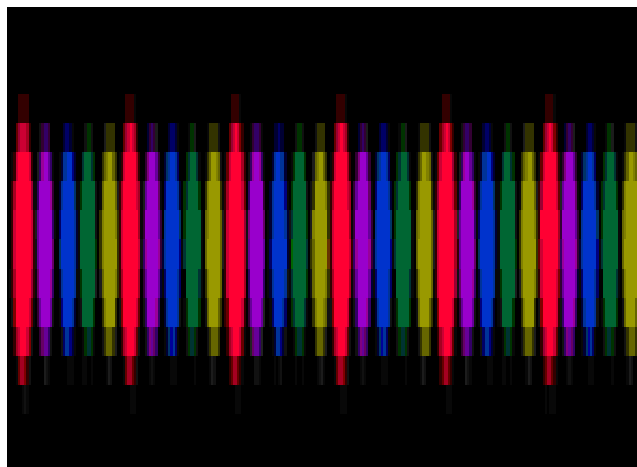
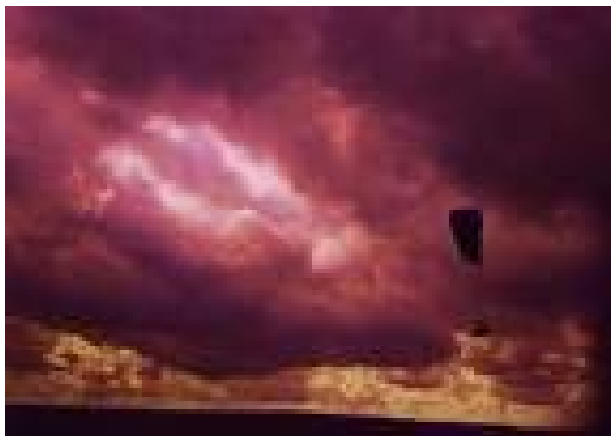
Vận động cơ giới

Chuyển dịch vị trí của vật thể trong không gian

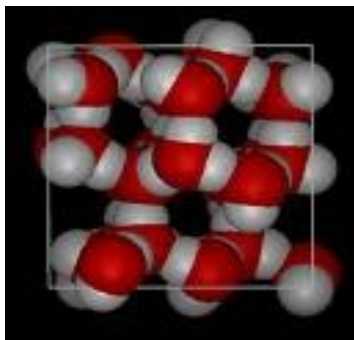
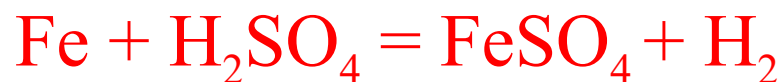
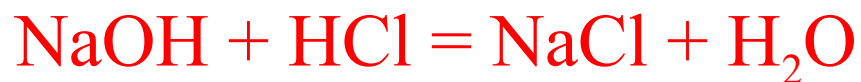
Vận động vật lý

Các quá trình biến đổi của
nhiệt, điện, trường, hạt cơ bản...

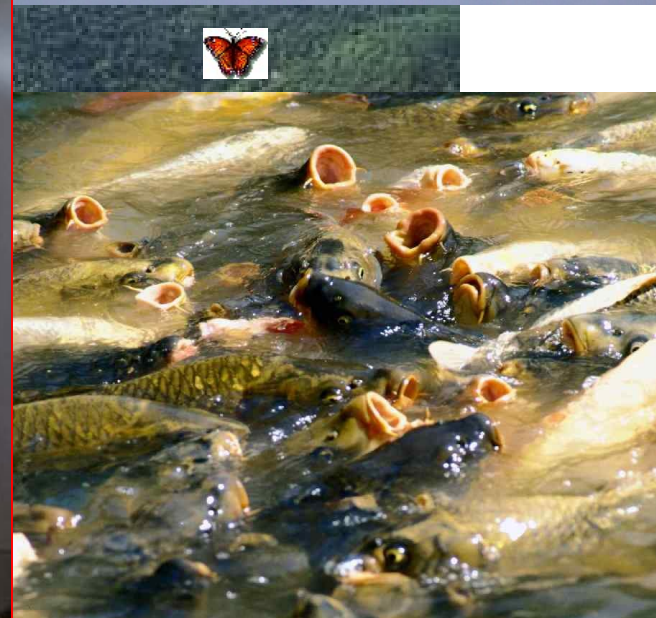

Vận động hoá học

Sự biến đổi của các chất vô cơ, hữu cơ ...

Vận động sinh học

Vận động xã hội

**Sự biến đổi của các quan hệ kinh tế,
chính trị, văn hóa...**

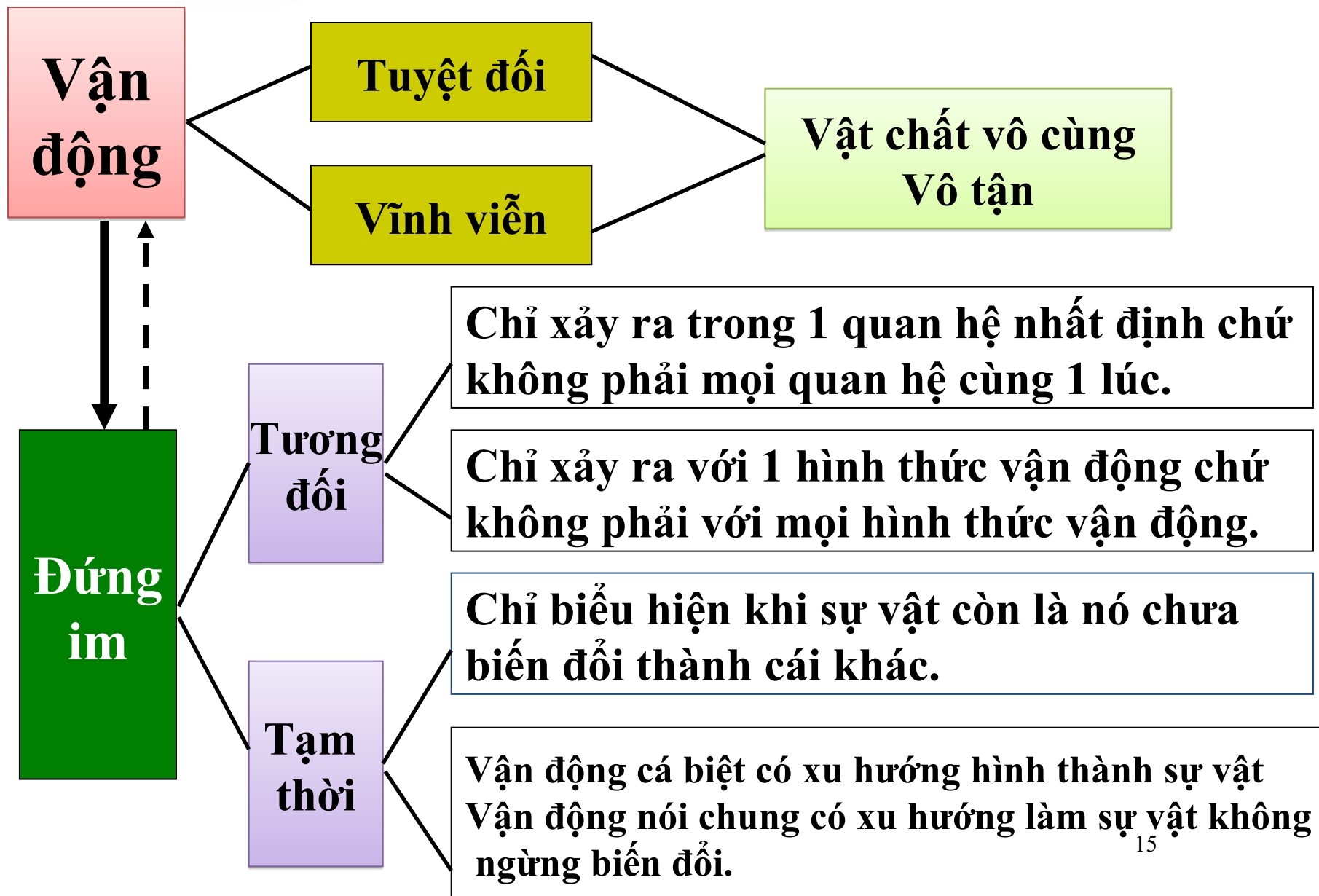
Vận động và đứng im

Đứng im là sự vận động ở trạng thái cân bằng tạm thời. Vận động là tuyệt đối, đứng im là tương đối.

Oden 1999

Mối quan hệ giữa vận động và đứng im

**** KHÔNG GIAN, THỜI GIAN***

- *Không gian và thời gian là những hình thức tồn tại của vật chất.*

**Quan điểm
duy vật biện
chứng khẳng
định**

Không gian biểu thị vị trí, kết cấu, kích thước, quảng tính của vật thể.

Thời gian biểu thị trình tự xuất hiện, mức độ lâu mau trong sự biến đổi của vật thể.

V.I.Lênin:

“Thế giới không có gì ngoài vật chất đang vận động và vật chất đang vận động không thể ở đâu ngoài không gian và thời gian”.

Không gian và thời gian của tồn tại vật chất

Ph. Ăngghen: “*Các hình thức cơ bản của mọi tồn tại là không gian và thời gian; tồn tại ngoài thời gian thì cũng hết sức vô lý như tồn tại ngoài không gian*”

Radium

Radon

α

Không gian, thời gian có những tính chất sau:

Tính khách quan: Không gian và thời gian là thuộc tính của vật chất, gắn liền với nhau và gắn liền với vật chất. Vật chất tồn tại khách quan nên không gian, thời gian cũng tồn tại khách quan.

Tính chiều kích:

- Không gian có 3 chiều thuận nghịch: dài, rộng, cao.
- Thời gian chỉ có 1 chiều không thuận nghịch: từ quá khứ tới tương lai.

Tính vĩnh cửu và vô tận: Không gian, thời gian không có tận cùng về mọi phía: trước - sau; phải - trái; trên - dưới; quá khứ - tương lai.

1.5. Tính thống nhất vật chất của thế giới

Chỉ có một thế giới duy nhất là thế giới vật chất, có trước, quyết định ý thức con người

Thế giới
thống nhất
ở tính vật
chất của
nó

Thế giới vật chất tồn tại vĩnh viễn, không tự nhiên sinh ra, không mất đi.

Mọi tồn tại của thế giới vật chất đều là những dạng cụ thể của vật chất, nên chúng có mối liên hệ qua lại, tác động qua lại lẫn nhau.

Tài liệu tham khảo:

1. Giáo trình Triết học Mác-Lênin, dùng cho sinh viên đại học hệ không chuyên lý luận chính trị. Nhà xuất bản Chính trị quốc gia sự thật, 2021.
2. Giáo trình Triết học Mác-Lênin, dùng cho sinh viên đại học hệ chuyên lý luận chính trị. Nhà xuất bản Chính trị quốc gia sự thật, 2021.
3. Giáo trình Triết học Mác-Lênin. Nhà xuất bản Chính trị quốc gia, 2010.
4. Tham khảo tài liệu tiếng Anh tại:
<http://www.marxists.org/xlang/index.htm>
5. Viện Triết học, Viện Hàn lâm khoa học Liên Xô: *Lịch sử phép biện chứng* (6 tập), Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 1998.